

קפב עובדות והנהגות השקפה צרופה לבית בריסק

התקיימה נבואה זו, והלא עינינו הרואות כי בזמן הזה סר שבט מיהודה, וניטלה ממנו מלכות. [ובאמת שאלה זאת כבר נשאלה ע"י רבותינו הראשונים והרבה נאמר בזה, יעויין שם ברשב"ם, בראב"ע ברמב"ן ובספורנו]

וענה לה רבי רפאל זצ"ל דתיבת "עד" אינה כאן במובן "עדי", וכמו בדרך כלל, אלא דכאן מובנה מלשון "לעולם", וכמו "לעדי עד". ואם כן, אין כוונת הפסוק לומר שלא יסור השלטון מיהודה עד שיבוא המשיח, שהרי זה אינו, ובזמן הזה אין כל שלטון ומלכות ליהודה.

אמנם כוונת הפסוק לומר, ד"לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו" – לעד, דהיינו להבטיח שגם אם יסור השבט והמחוקק, וכמו בגלות המר הזה, מ"מ לא יסור לעד ולנצח נצחים חס וחלילה.

והולך ומפרש, מדוע אמר כן, ועל זה אומר "כי יבוא שילה", שהרי בסוף הגלות יבוא משיח בן דוד, ואז ממילא תחזור שוב המלכות לבית דוד, והשבט ליהודה. [וכן הוא בחידושי "רבינו בחיי" משמיה דהרשב"א, וכתב שם, שכן מבואר בתרגום אונקלוס]
[דברים הידועים מבית בריסק, מפי השמועה]

מכה אשר לא כתובה

שאלו להגאון הגדול רבי ירוחם יהודא לייב פרלמן זצ"ל, הנודע בישראל בשמו "הגדול ממינסק", מה פסול מצאו ב"באור", פירושו של המשכיל מנדלסון מדעסוי, באשר לא נמצאו בו כל דברי כפירה ומינות, ואין בו דבר הסותר פינה מפינות הדת.

וענה ה"גדול ממינסק" במתק לשונו :
אמת כי לא נמצאה כפירה מפורשת בדברי ה"באור". ואולם, את הכפירה אפשר ללמוד לאו דוקא ממה שכתוב, אלא גם ממה שלא כתוב...
דהנה לדוגמא, כתבו מפרשי התורה שמשח רמוז בפסוק "לא יסור שבט מיהודה... עד כי יבוא שילה". אך באמת לא כל מפרשי התורה פירשו כן, כי רש"י פירש ש"שילה" הוא מלך המשיח, ורמב"ן מפרש בענין אחר.

אמנם גם לפי הרמב"ן שפירש בענין אחר, מ"מ רמוז המשיח בפסוק אחר שבתורה, ויפרש את הפסוק "ויהי בישראל מלך" על מלך המשיח, הגם שרש"י שם מפרשו בענין אחר. וגם האבן עזרא שמפרש בשני המקומות דלא קאי על מלך המשיח, מ"מ יש לו פסוק אחר ששם רמוז מלך המשיח. וכן בתחיית המתים, בשכר ועונש, בנצחיות התורה וכדומה.

עובדות והנהגות השקפה צרופה לבית בריסק קפג

נמצא שהכל מודים באמונת ביאת המשיח, ובאמונת תחיית המתים. משא"כ ה"באור" סלל לו דרך משלו, כי במקום שרש"י מפרש שהכוונה למלך המשיח, הוא מביא את פירוש הרמב"ן, ובמקום שהרמב"ן מפרש כי כאן רמוז מלך המשיח, הוא מפרש כרש"י או כראב"ע. ונמצא שכוונתו לעקור מפירושו כל זכר לעיקרי האמונה שאנו מאמינים בהם.

הרי איפוא, שכפירה ומינות ניכרת לא רק במה שכתוב, אלא גם במה שאינו כתוב...

[דברים הידועים מבית בריסק, מפי השמועה]

מופתים ותלמוד תורה

שמעתי מהגאון הגדול רבי מאיר הלוי סאלאווייציק שליט"א, בן מרן הגרי"ז זצ"ל שאמר כדלהלן:

מצינו כי "תלמוד תורה" הוא במעלה גדולה יותר מ"עשיית מופתים" ועשיית ניסים, מהא דכתב רש"י בפרשת ויחי [מ"ח י"ט] על הפסוק "וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה מלוא הגוים".

ופירש רש"י ד"גם הוא יהיה לעם" שאמר על מנשה, היינו "יגדל שעתיד גדעון לצאת ממנו שהקב"ה עושה נס על ידו". ומה דאמר על אפרים "ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו" היינו "שעתיד יהושע לצאת ממנו שינחיל את הארץ וילמד תורה לישראל".

הרי להדיא שבכך שלימד יהושע את העם "תורה", נחשב גדול מגדעון אשר נס נעשה על ידו...

ע"כ מדברי הגאון רבי מאיר הלוי שליט"א.

והביא אאמו"ר הגאון שליט"א ראיה לדבר:

דיעויין ביהושע [כ"ד כ"ט – ל'] "ויהי אחרי הדברים האלה וימת יהושע בן נון עבד ה' בן מאה ועשר שנים. ויקברו אותו בגבול נחלתו בתמנת סרח אשר בהר אפרים מצפון להר געש". ויעוין ברש"י על אתר שכתב "בתמנת סרח, כך שמה, ובמקום אחר הוא קורא אותה תמנת חרס, על שם שהעמידו תמונת החמה על קברו, ר"ל זה הוא שהעמיד החמה, וכל העובר עליה אומר חבל על זה שעשה דבר גדול כזה ומת". ולהלן שם ברש"י הביא "להר געש, מלמד שרעש עליהם ההר להורגם, לפי שלא הספידוהו כראוי".

ויעוין עוד בגמ' שבת [ק"ה ע"ב] "א"ר יהודה אמר רב כל המתעצל בהספדו של